

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О. О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра філософії, біоетики та історії медицини
ВІДДІЛЕННЯ РЕЛІГІЄЗНАВСТВА ІНСТИТУТУ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ ТА МЕДИЧНОЇ ЕТИКИ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ КОМЕНСЬКОГО В БРАТИСЛАВІ (Словаччина)
ЦЕНТР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ "HUMANUS" (Болгарія)
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра релігієзнавства

ФІЛОСОФІЯ, РЕЛІГІЯ ТА МЕДИЦИНА В СУЧАСНУ ДОБУ

матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького)

11 – 12 червня 2025 р.

УДК 2+61] (062)

Р 36

Філософія, релігія та медицина в сучасну добу: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького). – К.: НМУ ім. О. О. Богомольця, ПП “Видавництво “Фенікс””, 2025. – 332 с.

ISBN 978-617-8310-48-6

Редакційна колегія:

Кучин Юрій Леонідович – ректор НМУ ім. О. О. Богомольця, професор.

Науменко Олександр Миколайович – перший проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти НМУ ім. О. О. Богомольця, професор.

Земсков Сергій Володимирович – проректор з наукової роботи та інновацій НМУ ім. О. О. Богомольця, професор.

Скрипник Рімма Леонідівна – проректор з науково-педагогічної роботи, міжнародних зв'язків та європейської інтеграції НМУ ім. О. О. Богомольця, професор.

Саган Олександр Назарович – завідувач Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, професор.

Відповідальні редактори:

Васильєва Ірина Василівна – завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини НМУ ім. О. О. Богомольця, професор.

Шевченко Сергій Леонідович – професор кафедри філософії, біоетики та історії медицини НМУ ім. О. О. Богомольця.

Рецензенти:

Гаврилюк Тетяна Вікторівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, права та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту.

Сторожук Світлана Володимирівна – доктор філософських наук, професор, професор кафедри української філософії та культури Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Затверджено до друку Вченою радою Національного медичного університету імені О. О. Богомольця (протокол № 10 від 19 червня 2025 р.)

ISBN 978-617-8310-48-6

© НМУ ім. О. О. Богомольця, 2025

у Європі. Аверроїзм став подальшим розвитком аристотелізму. Аверроїсти розповсюджували справжньонаукові погляди Аристотеля. Вони сприяли організації відомого Падуанського університету (1222 р), де згодом було засновано сучасну анатомію. Аверроїстом був відомий анатом Алессандро Ачілліні, названий “другим Аристотелем”. Він досліджував шлуночки головного мозку, вивчав спинний мозок, відкрив блоковий нерв і т. ін. У збереженні аристотелівського поняття про нерви важлива роль відводиться Альберту Великому. В основу його капітальної роботи про тварин (“De Aimalibus”) було покладено, головним чином, біологічні роботи Аристотеля, перекладені з арабської мови на латинь. Недарма Альберт Великий також плував нерви із сухожилками. “De Aimalibus” був доволі популярною роботою за доби Ренесансу. Висновки Аристотеля про розвиток справжньої наукової думки у Європі навіть у XVI-XVII ст. вважались недоторканими.

Література:

1. Аристотель. Historia animalium. The Works of Aristotle. Vol. 4, Oxford, 1956.
2. Черкасов В. Г., Дзевульська І. В., Маліков О. В. Аристотель: його погляди на анатомію людини. Нове у медицині сучасного світу. 2019. С. 89-92.

Розовик О. Д.,
НМУ імені О. О. Богомольця,
lesya1988@gmail.com

ХАРИТИНА ПЕКАРЧУК – ОРГАНІЗАТОРКА МЕДИЧНО-САНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ В АРМІЇ УНР

Про жінок у армії УНР відомо мало. Наявна інформація про поодинокі випадки участі жінок у військових діях в основному як сестер-жалібниць. Крім цього, жінки працювали у розвідці а також виконували канцелярську роботу. У армії УНР загалом налічувалася 41 жінка нагороджена відзнакою – Хрестом. Також відомо про трьох жінок які були сестрами-жалібницями у Першому кінному полку Чорних Запорозжців [4, с. 10].

Серед воячок та сестер-жалібниць виокремлюється постать Харитини Пекарчук (Ізбичкої) – полячки за походженням але з чіткою українською самоідентифікацією. Харитина мала патріотичну позицію з юних років. У Криму, де мешкала її родина, вона відвідувала різні українські культурні заходи, декламувала вірші Т. Шевченка перед однокурсниками гімназії. Великий вплив на світогляд Харитини мав Петро Близнюк – чиновник сімферопольської повітової земської управи, якого пізніше за радянських часів було засуджено у справі СБУ. З 1915 по 1918 р. Харитина працювала у Таврійській губернській земській управі, паралельно навчаючись на курсах сестер-жалібниць [1, с. 129, 131]. Також у цей час, українська діячка, разом з П. Близнюком та його дружиною, активно брала участь у заснуванні місцевої “Просвіти” а також у написанні україномовної версії програми УПСР.

Харитина долучилася також до створення українського полку в Сімферополі. Коли у Криму владу захопили більшовики (січень 1918 р.), вона знищила списки членів “Просвіти”, заховала озброєння полку. Потім жінка змушена була виїхати з Криму й повернулася туди коли Україну почали звільняти від більшовиків українські та німецько-австрійські війська. Згодом Харитина працювала у Єлисаветградській повітовій комендатурі й у Союзі кооперативів. Владу гетьмана П.Скоропадського не підтримувала. Восени 1918 р. стала старшиною для доручень у Галицько-Українському полку імені І. Богуна, в організації якого брала участь. У складі полку Харитина брала участь у військових діях, створила санітарний вагон для поранених бійців. [1, с. 135, 136]. Отаман Т. Янів, який керував Південно-Східною Армією, надав Харитині дозвіл вилучати будь-який вагон, який проходив через місто Бірзула, для формування санітарного потягу. Сама Харитина згадувала: “Санітарні поїзди на початку відвозили тих найтяжче хворих до Кам’янця Подільського, але їм замикали шлях щораз більше. Отже вкінці Південно-Східна Армія опинилась без санітарних поїздів. Всі лікарні були настільки переповнені, що хворі валялися покоем на підлозі й потрібної опіки дістати не могли. Наша частина теж мала своїх ранених і тифозних. Не було їх чим рятувати, а залишати було годі, тому ми везли їх із собою”. Тоді катастрофічно не вистачало медичного персоналу та ліків. Усі функції з пошуку харчів, ліків та надання медичної допомоги вона робила сама. Пізніше Харитині надали кілька помічників з поранених солдат які не мали досвіду надання медичної допомоги. Були такі дні коли не вдавалося зовсім відпочити або відпочинк зводився до сну в кілька годин. Одного разу, коли не було ліків, Харитині довелося створити плацебо: “Щоб морально піддержати хворих, ми інколи мусили як дітей обдурювати їх. Десь удалося раз дістати запас натрону – очищеної соди. Ми розділили її на малі порції й часом, коли не мали нічого кращого, розділювали між хворих. Більшість їх була вдоволена, вірили, що воно їм помагає, раділи, що почувалися краще”. Важкохворих бійців, яким потрібна була термінова операція, відвозили до шпиталю у Жмеринці, який працював під егідою Червоного Хреста [3].

Після розгрому санітарного потяга та вбивства отамана Т. Яніва більшовиками, Харитина перейшла до військової частини Запорізька Січ де також евакуювала поранених з поля бою та організувала санітарний потяг. Крім поранених із військової частини Харитини, до потяга прибували й з інших частин. Жінка, хворіючи на тиф, змушена була продовжити свою діяльність з огляду на нестачу медичного персоналу. Ось як вона описувала свої почуття тоді: “Я була свідомо небезпеки, що загрожувала нашим раненим, якщо б ми не вивезли їх із такого сліпого кута та вони попали б у руки большевикам, що були б над ними жакливо знущалися. Тому я гарячкуючи, тягнулася останками сил. У той час смерть людині не була страшна, більше підганяла мене потреба вивезти тих нещасних” [3].

Згодом, Харитина перейшла на службу до Гуцульського полку й продовжила санітарну роботу попри епідемію та нестачу медикаментів. Під час одного з боїв вона була поранена. Харитина була особисто знайома з Ю. Тютюнником, брала участь у Першому Зимовому Поході. У цей час вона вийшла заміж за командира сотні Кінного полку імені І. Мазепи Івана Пекарчука

та взяла його прізвище. На початку травня 1920 р. Харитина Пекарчук знову була поранена більшовицькими військами під час виконання доручення. Тривалий час жінка знаходилася у важкому стані. Була нагороджена жетоном Орденом Залізного Хреста Армії УНР [1, с. 136].

Після закінчення національно-демократичної революції, Харитина Пекарчук перебувала на території Польщі як інтернована військова а потім, почергово, мешкала у Чехословаччині та Польщі. За цей час Харитина перейшла на прогетьманську позицію. У Чехословаччині працювала в “Українській хаті”, навчалася в Українській господарській академії [2]. З початком Другої світової війни, Харитина Пекарчук повернулася в Україну а після закінчення війни змушена була знову покинути батьківщину та мешкати у Німеччині. Наприкінці свого життєвого шляху вона говорила що не жалкує про свої рішення та дії у минулому й була б готова вчинити так само при можливості [1, с. 138].

Харитина Пекарчук своєю наполегливою діяльністю внесла вклад у справу українізації військових частин, боротьбу за державність. Особливу роль вона зіграла в утворенні санітарної служби військових частин, встановила приклад служіння народу наступним поколінням.

Література:

1. Іванець, А. (2017), До питання про кримський період життя української діячки Харитини Пекарчук, Українознавство. Історичні студії, № 4 (65). С. 126-141.
2. Коваль, Р. (2005), Прекрасна українка Харитина Пекарчук. Багряні жнива Української революції. 100 історій і біографій учасників Визвольних змагань, Київ, Діокор. – URL: <http://www.ukrlife.org/main/evshan/zhnyva97.html>
3. Пекарчук, Х. (1969), Вояцьким шляхом. Спогади Харитини Пекарчук про війну, 1918 – 1919. Наше життя. Ч. 2 – 10. – URL: <https://edu.lvivcenter.org/documents/kharytyna-pekarchuk-s-memories-1918-1919/>
4. Швидченко, Т. (2019), Жінки у боротьбі за українську державність у 1917 – 1921 рр. Українознавство, № 4 (73). С. 8-24.

с. Валентина Рябушко,

Люблінський Католицький Університет ім. Івана Павла II,
м. Люблін, Польща,
valentya.ryabushko@gmail.com

ІНТЕГРАЦІЯ РЕЛІГІЙНИХ ІНСТИТУЦІЙ У СИСТЕМУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я МІЖВОЄННОЇ ГАЛИЧИНИ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДОГОВОРУ 1938 РОКУ МІЖ ТОВАРИСТВОМ “НАРОДНА ЛІЧНИЦЯ” ТА ЗГРОМАДЖЕННЯМ СЕСТЕР МИЛОСЕРДЯ

1. Вступ

Договір від 1 квітня 1938 року між Товариством “Народна Лічниця” та Монастирем Сестер Милосердя святого Вінкентія є унікальним правовим актом, що відображає співпрацю церковних структур і громадянського суспільства